

Formanden:

Til dette valg er anmeldt følgende valggrupper:

en valggruppe på 85 medlemmer: det konservative folkeparti, venstre, centrum-demokraterne, kristeligt folkeparti, fremskridtspartiet, de frie demokrater og Steenholdt;

en valggruppe på 83 medlemmer: socialdemokratiet, socialistisk folkeparti og venstre-socialisterne;

en valggruppe på 10 medlemmer: det radikale venstre.

Valgt blev:

Til medlemmer:

- 1 Connie Hedegaard (KF)
- 2 Arentoft (KF)
- 3 Flemming Jensen (KF)
- 4 Bo Kristensen (KF)
- 5 Helge Sander (V)
- 6 Tørnæs (V)
- 7 Bente Juncker (CD)
- 8 Poulsgaard (FP)
- 9 Jimmy Stahr (S)
- 10 Hanne Andersen (S)
- 11 Jytte Hilden (S)
- 12 Qvist Jørgensen (S)
- 13 Torben Lund (S)
- 14 Løvig Simonsen (S)
- 15 Ebba Strange (SF)
- 16 Carsten Andersen (SF)
- 17 Ole Vig Jensen (RV)

Til stedfortrædere for:

- 1-4 Kirkegaard (KF)
Svend Åge Petersen (KF)
- 5-6 Bente Nielsen (V)
Hanne Severinsen (V)
- 7 Birgith Mogensen (CD)
- 8 Pia Kjærsgaard (FP)
- 9-14 Jytte Andersen (S)
Svend Auken (S)
- 15-16 Ingerlise Koefoed (SF)
Elisabeth Bruun Olesen (VS)
- 17 Lone Dybkjær (RV)

Den første sag på dagsordenen var:

1) Første behandling af lovforslag nr. L 161:

Forslag til lov om ligestilling mellem mænd og kvinder ved udpegning af medlemmer til offentlige udvalg, kommissioner o.lign.

(Fremsat 30/1 85).

Sammen med denne sag foretoges den under punkt 2 på dagsordenen opførte sag, nemlig:

2) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 55:

Forslag til folketingsbeslutning om fremme af ligestilling mellem kønnene ved udpegning af medlemmer til offentlige udvalg, nævn, kommissioner m.m.

Af Lone Dybkjær (RV) m.fl.

(Fremsat 6/12 84).

Forslagene sattes til forhandling.

*Forhandling***Helle Degen (S):**

Vi har et ufærdigt demokrati, og den udfordring vil socialdemokratiet gerne være med til at tage op. Socialdemokratiets bærende idé har altid været ligestilling økonomisk, socialt og mellem kvinder og mænd, sådan at også de ressourcer, som halvdelen af befolkningen, nemlig kvinderne, repræsenterer, bliver inddraget i beslutningsprocesserne.

Ligesom den tidligere regerings må også denne regerings forsøg på at skabe ligestilling i råd, nævn, udvalg og kommissioner hilses velkommen. Forhistorien kan jo ikke, som dagspressen har forsøgt at beskrive det, sammenfattes til at være to enkeltstående kvinders fortjeneste. Bevægelsen og kravet om ligestilling har forandret sig fra at være en sekterisk mindre gruppes aktion til at være en aktion, som alle familier i de små hjem i Danmark er involveret i. Derfor må det også afspejle sig i systemerne, så vi får lige repræsentation af kvinder og mænd i alle vore besluttende forsamlinger.

Vi er efter vores opfattelse også nået dertil, at programmerklæringer og vage henstillinger ikke opfylder de forventninger, der bredt fra befolkningen stilles til os i dag, også ved afslutningen af FN's første kvindetår. Det arbejde, som en lang række kvindeorganisationer og græsrodsbevægelser laver, ønsker vi skal tages alvorligt, ligesom disse i højere

[Helle Degn]

grad bør inddrages i forandringerne i samfundet.

Vi hilser statsministerens lovforslag velkommen som en naturlig følge af, at der nu to gange er konstateret et flertal for det radikale venstres forslag. Under udvalgsarbejdet foreslår jeg, at vi gør os nogle overvejelser over, om det, vi vil, blot er at få en registrering i statsministeriet af de udvalg, som er omfattet af loven. Det kan måske godt være en ændring i forhold til i dag, men vel næppe udtryk for den forandring i sammensætningen, som vi er i byen efter.

Vi må også drøfte, om vi alene skal lade forslaget dække og have virkning for de udvalg, som en minister udpeger, og som skønnes – og jeg siger udtrykkelig skønnes – at have en samfundsmæssig betydning. Det er vist at sætte forventningerne på et meget lavt blus.

Vi skal have drøftet, om der skal være en ligelig eller en afbalanceret sammensætning, om det skal forstås sådan, som jeg har set det flere steder i dagspressen, at man har opfyldt forventningerne med blot én kvindelig repræsentant i udvalgene.

Ideen om dobbeltindstillingen, som også var den bærende idé i det radikale forslag, kan vi tilslutte os, selv om vi tydeligt kan se for os de mange problemer, som organisationerne, både LO, DA, FTF og andre, vil få. Derfor er det naturligt også at interessere sig for at drøfte lidt nærmere, hvori de særlige grunde til at fravige bestemmelserne kunne bestå, og hvordan denne bestemmelse skal fortolkes.

Under udvalgets drøftelser vil det nok også være nyttigt at hæfte sig ved selve fremgangsmåden, proceduren. Skal statsministeriet kun underrettes, eller skal statsministeriet have nogle sanktionsmuligheder? Vi mener, det ville være rart at drøfte, hvilken praksis vi gerne ser dannet på dette område.

Afslutningsvis skal jeg sige, at tidsfaktoren for os spiller en afgørende rolle. Det forventes af os, at der nu reelt sker fremskridt i denne proces. Til næste år er det 10 år siden, ligestillingsrådet pegede på denne skævhed, og de tidligere initiativer, som også den tidligere statsminister satte gang i, har efter vores opfattelse ikke givet et acceptabelt resultat.

Med beklagelse har socialdemokratiet også erfaret, at den administrative proces, som statsministeriet og ligestillingsrådet havde sat

i gang, og som jeg ved at også statsministeren havde knyttet nogle forventninger til, ikke har givet resultat, ja, faktisk er gået i stå. Det må vi beklage. Derfor knytter vi nogle forventninger til dette politiske initiativ fra statsministeren, og vi vil nøje følge resultaterne og om nødvendigt vende tilbage til sagen her i folketinget.

Socialdemokratiet ønsker lovforslaget en positiv og hurtig udvalgsbehandling, så vi kan se nogle resultater.

Det radikale beslutningsforslag er vi positivt stemt over for, og jeg vil bare henvise til min tidligere ordførtale ved behandlingen af samme forslag. Vi forestiller os, at de intentioner, som ligger i dette forslag, meget nemt vil kunne indarbejdes i det lovforslag, vi har set fra statsministeren, og som vi behandler samtidig her. Under udvalgsarbejdet vil vi også se positivt på de ideer, som bærer forslaget; de er måske lidt mere dækkende for socialdemokratiets opfattelse.

Collet (KF):

På dronning Victorias tid fremholdt mændene, at kvinder havde langt større dyder end mænd. Kvindernes større dyd, sagde mændene, forhindrede dem i at deltage i politik og offentlig administration. De tidlige feminister vendte argumentet om og slog på, at kvinders deltagelse netop ville højne niveauet. Debatniveauet fra dengang siger ganske meget om, hvor langt vi i dag er nået på ligestillingens område.

Fra dronning Victorias tid og op til vore dage er der herhjemme heldigvis sket en ret betydelig stigning i kvinders deltagelse både i politik og administration, men kvinders repræsentation er stadig alt for beskedent.

Statsministerens forslag om ligestilling ved udpegning af medlemmer til offentlige udvalg, nævn og kommissioner skal sikre en mere afbalanceret repræsentation af kvinder og mænd i disse organer. Forslaget kan bidrage til at højne niveauet, for der er ingen tvivl om, at der rundt omkring sidder utappet kvindeligt talent, som kunne udnyttes langt bedre, bl.a. i det lovforberedende og samfundsplanlæggende arbejde.

At statsministerens lovforslag vil få en kraftig effekt på kvinderepræsentationen, tyder meget på. I Norge, hvor et tilsvarende lovforslag blev gennemført i 1973, er kvinde-

[Collet]

andelen i denne sammenhæng steget helt til 27 pct., hvor den i Danmark i dag kun er 11 pct.

Ideelt set skulle kvinderepræsentationen i offentlige udvalg naturligvis helt op på 50 pct., men dette kræver, at kvindeandelen inden for det ekspertområde, hvorfra der kan rekrutteres, også er 50 pct., og det er den endnu langtfra alle steder – af mange årsager: traditioner, familiemønster og meget andet. Men udviklingen skrider frem, og dette lovforslag vil hjælpe udviklingen på vej. Det giver kvinderne en fair chance, og den vil det konservative folkeparti også meget gerne være med til at give dem, så vi ser frem til den dag, da et lovforslag som dette bliver overflødigt.

Samtidig vil vi gerne forholde os positivt til intentionerne i det radikale forslag, og vi må så diskutere de forskellige nuancer mellem lovforslaget og beslutningsforslaget i udvalget.

Povl Brøndsted (V):

Forslag af den karakter, som vi behandler her i dag, burde egentlig være overflødige. Det burde være en ganske naturlig og given ting, at når man opstiller til kommunale valg og til folketingsvalg, og når man udpeger folk til poster i det offentlige, var der en ligelig repræsentation, men vi må med sorg erkende, at sådan er det ikke. Selv om der er blevet gjort meget for at skabe forståelse for, at det er af værdi for ethvert stykke arbejde inden for det politiske område og udvalgsområdet, at der er ligestilling, er det ikke i overensstemmelse med det, man gør dér, hvor man ellers står helt frit over for at gøre det, f.eks. ved kommunale valg, hvor det skulle være allermost naturligt, at der var en ligelighed.

Det har også vist sig, at selv henstillinger fra statsministre til ministre og ministerier om at prøve at imødegå den ulighed, der er i repræsentationen af mænd og kvinder, ikke har virket. Det bliver fortalt, at der vil gå indtil flere hundrede år, hvis det fortsætter i det nuværende tempo, før resultatet er nået, og så må det da være en tilfredsstillende for forslagsstillerne af B 55, at ønsket om at få en lovgivning endelig er opfyldt. Jeg vil hermed sige, at det har altså ikke været forgæ-

ves, at vi nu indtil flere gange har behandlet et lignende forslag som B 55.

Jeg er meget tilfreds med, at forslaget går ud på en ligestilling og ikke noget, der ligner en kvotering, for jeg tror ikke på, at en kvoteringsordning er god. Dobbeltindstillingen vil i hvert fald sikre, at de, der indstiller til udvalg, råd m.v., virkelig prøver at gøre et stykke arbejde for at finde kvalificerede folk af begge køn. Det vil givetvis give en langt, langt større bredde i den indstilling, vi får.

Jeg synes godt, man kan være lidt i tvivl om – og det er det, vi skal prøve at bore i i udvalget – hvor vidt vi kan gå. Der tales her om ministerielle udvalg først og fremmest, men jeg kunne da godt tænke mig, at man kunne gå et stykke videre og prøve at se på, om der ikke også i den kommunale regie og i den amtskommunale regie er en hel række steder, hvor der burde være en dobbeltindstilling.

Jeg kan godt se, at det er nødvendigt at have en undtagelsesparagraf. Det er beklageligt, men nødvendigt, og det skyldes jo, at hele forståelsen af den ligelige repræsentation er så ringe inden for vor organisationsverden i videste og bredeste forstand. Der kan jo være områder, hvor man må sige, at det ligefrem ville være synd at sætte et menneske ind i et udvalg, hvis vedkommende ikke har haft lejlighed til virkelig indgående at arbejde med den problemstilling, det drejer sig om; derfor er det nødvendigt at have undtagelserne. Men det ville være ønskeligt, om forslaget her også kunne animere til, at man i de forskellige organisationskredse prøvede på at finde ligelige løsninger, og der kunne måske i betænkningen stå lidt om, at dette skal være et eksempel til efterfølgelse inden for disse meget maskuline organisationsverdener, som vi har i det danske samfund. Det er givet, at denne maskulinitet vil bevirke, at det undertiden kan være meget vanskeligt at finde kvinder, der har fået lov til at få forudsætningen, baggrunden, for at gå ind i et udvalgsarbejde af speciel karakter.

Med dette skal det være sagt, at vi hilser lovforslaget velkommen, og vi vil fra venstres side gøre, hvad vi kan for om muligt at gøre det bedre, i hvert fald lidt bredere, og for, at det får en hurtig gang gennem folketinget.

Jes Lunde (SF):

[Jes Lunde]

Det kan synes ironisk, at der skulle en konservativ regering til, før der kom et lovinitiativ på dette område, men nu vel, det ændrer ikke på vores stillingtagen. Vi vil selvfølgelig medvirke positivt til at få gennemført dette lovforslag alligevel.

Vi vil nok også gøre det i udvalgsarbejdet, at vi vil forsøge at få strammet lovforslaget op på forskellige punkter, og vi synes, at beslutningsforslaget fra det radikale venstre på nogle punkter er regeringens forslag overlegent. Det drejer sig bl.a. om, at det radikale venstre foreslår ultimativt, at der i alle udvalg skal være både mænd og kvinder. Det synes vi er en skarpere formulering, som man godt kunne tage.

På den anden side tror vi nok, at regeringen, hvad angår udpegning af kandidatforslag, har fundet den bedste løsning: at hvis en organisation skal indstille et medlem, skal den foreslå et af hvert køn. Skal den indstille flere, er det op til organisationen selv gennem dem, den foreslår, at sørge for en ligelig repræsentation.

Vi vil også gerne være med til at stramme dispensationsmulighederne i regeringens forslag. Vi mener, der skal meget tungtvejende grunde til for, at en organisation ikke lever op til disse forpligtelser, og for, at en minister ikke lever op til det, når han så skal udpege det enkelte udvalg.

Det er jo rigtigt som sidst fremhævet af hr. Povl Brøndsted, at der kan forekomme situationer, hvor man ikke har kvinder, der kender noget til det pågældende område, men her må jeg slå på den langsigtede effekt, det vil have, hvis man indfører sådanne regler her.

Vi har i SF haft særdeles positive erfaringer med en kønskvotering. Det er sådan, at vi i 1976 i SF indførte kønskvotering til valg i forskellige organer i SF, og det er da rigtigt, at i starten kunne der være vanskeligheder med at få kvinder nok til at stille op til de poster, der skulle besættes, det er da klart. Det, der så sker, når man har retten til at kønskvotere sig ind i nogle udvalg, er, at kvinderne blomstrer op, og så er der stadig flere kvinder, der stiller op, og som kan det, der skal til, for at man kan bruge dem i udvalgene. Der er jeg, på trods af begyndervanskeligheder, tilhænger af, at vi laver en meget stram dispensationsparagraf.

Det er selvfølgelig også et spørgsmål om at have en virkning tilbage på organisationslivet. Hvis organisationerne skal stille med kandidater af begge køn, bliver de også nødt til at ændre noget hos sig selv, og det ville da kun være godt, hvis et lovforslag om offentlige kommissioner og nævn også kan få en positiv virkning på vores organisationsliv i øvrigt.

Endelig vil jeg sige, at når vi – forhåbentlig hurtigt – får vedtaget dette lovforslag, må vi så se på, hvilken effekt det har, og hvis ikke vi i løbet af et par år kan se en tilstrækkelig effekt af det, vil SF være villig til at gå videre og gennemføre en egentlig kvotering til disse nævn og kommissioner.

Brusvang (CD):

Centrum-demokraterne takker statsministeren for fremsættelsen af dette lovforslag. Vi ser det som et forsøg på en imødekomme af et flere gange af det radikale venstre fremsat ønske om en ligestillingslovgivning.

Vi har ikke kunnet støtte det radikale forslag, uanset at det har en intention, som vi er enig i, fordi det radikale forslag efter vor opfattelse ikke har været tilstrækkelig overskueligt og ikke har kunnet administreres. Det forslag, der er fremsat her, er overskueligt, det kan administreres, og derfor vil vi gerne medvirke til en positiv behandling af forslaget.

Så skal jeg blot lige sige, at egentlig finder CD ikke emnet særlig velegnet til lovgivning, og statsministeren har jo også selv i bemærkningerne anført, at han håber, dette forslag ret hurtigt vil vise sig i praksis at være overflødigt. Jeg håber, dette vil vise sig at være rigtigt.

Anne Grete Holmsgård (VS):

I VS er vi naturligvis positive over for forslaget fra regeringen, og det er jo i realiteten ganske få ting, der skiller det fra de radikales forslag, som har været til behandling herinde adskillige gange tidligere, hvor vi også har støttet det. Den væsentligste skillelinje ligger vel deri, at der ifølge det radikale forslag skal være både mænd og kvinder i alle udvalg; det står der faktisk ikke i regeringens forslag. Men bortset fra det er der ikke anden substansforskel end den, der altid ligger i, at det ene er et beslutningsforslag og det

[Anne Grete Holmsgård]

andet et lovforslag, som er udarbejdet paragraf for paragraf.

Jeg vil gerne kommentere et par ting, som fru Helle Degn sagde. Hun spurgte bl.a.: er det ikke rimeligt, at der skal være sanktionsmuligheder forbundet med det her? Det kunne man godt sige, men jeg har umiddelbart lidt svært ved at finde ud af, hvad det skal være for nogle sanktioner. Hvis der skal være sanktioner, skal det så være sanktioner over for den pågældende minister? Jeg ved ikke, om vi skal til at pålægge statsministeren dagbøder, hvis han ikke lever op til det, men det kunne da godt være, at det, hvis sanktionerne fik en tilstrækkelig stor tyngde og styrke, i virkeligheden ville være det allermost effektive. Så kunne vi jo lave en lov, der bestemte, at statsministeren pålægges dagbøder af en vis størrelse, hvis ikke samtlige ministerielt nedsatte udvalg og kommissioner har en afbalanceret kønssammensætning inden en vis dato.

Det får mig til at gå over til spørgsmålet om, hvad man mener med en lige og/eller afbalanceret sammensætning. En lige sammensætning, ja, det er meget klart at forstå, det er lige mange mænd og kvinder, bortset fra at der selvfølgelig i visse tilfælde, hvor der er et ulige antal medlemmer, ikke kan være lige mange. Men afbalanceret er mere utydeligt, og her kan man i virkeligheden godt sige, at i betragtning af, hvad det er for nogle organisationer, der indstiller, i betragtning af, at disse organisationer stadig væk er meget mandsdominerede, har man ikke kunnet nå frem til andet. Jeg er lidt bange for, at det bliver en sovepude, så man i virkeligheden ikke får en lige sammensætning.

Jeg synes, det bedste ville være en kvoteringsordning, der siger, at der skal være mindst 40 pct. af hvert køn. Så har man taget højde for situationerne med ulige antal, men jeg ved ikke, om der er flertal for det herinde.

Det, der måske kunne skabes et flertal for, er nogle meget stramme dispensationsregler, og det tror jeg er nødvendigt, hvis dette skal lykkes, for jeg kan da sådan umiddelbart, når jeg ser ud over landskabet, få øje på temmelig mange organisationer, hvori der næppe sidder mere end 0-1 kvinde i de kredse, der overhovedet vil blive udpeget til udvalg og kommissioner af den slags, vi snakker om her, for man tager jo ikke ud blandt

hele medlemsskaren; man søger først nogle folk, som man synes er specielt kvalificeret, som har gjort sig fortjent, eller hvad ved jeg, til at sidde i disse udvalg og kommissioner, og i den kreds er der i mange tilfælde ganske få kvinder. Jeg kan se, at det er der i flere forskellige faglige organisationer og også inden for sådan noget som landboområdet. Der er jo ikke specielt mange kvinder repræsenteret i landboorganisationerne, så hvis man ikke har nogle ret stramme dispensationsmuligheder eller -regler, sker der formentlig det, at organisationerne bare siger: ja men det kan vi ikke. Og så lægges der ikke noget pres på dem, medmindre man siger: ja men det skal I! Så må I få nogle kvinder ind i positioner, der gør, at de kan sidde i kommissionerne og nævnene, basta! Så lægger man et pres på dem, og så sætter man en udviklingsproces i gang. På den anden måde er jeg bange for, at vi om fire år kan diskutere det samme problem igen, og så kan en af os sidde og regne promillerne ud endnu en gang og se, at der i virkeligheden ikke er sket ret meget.

Bortset fra det vil jeg sige, at hvis man ser det sådan inden for den skala, der hedder ligestilling i det hele taget, er det klart, at dette er et stærkt begrænset forslag. Det er udmærket, som det er, men jeg kan alligevel ikke lade være med at tænke på, at mens vi står og diskuterer det her, sker der noget ude på arbejdsmarkedet, som går i den stik modsatte retning. Der sker nemlig det, at kvindearbejdsløsheden øges ganske katastrofalt i disse år, og til trods for at alle politiske partier – vel med undtagelse af et enkelt, som ikke har været heroppe endnu – plejer at gå ind for ligestilling, er det reelt sådan, at det fungerer meget tungt. Der, hvor vi så ligesom kan overskue at tage fat i det, er blandt dem, der vel i stor udstrækning er højt uddannede. Men hvad sker der for den anden gruppe af kvinder? Ja, der sker det, at de kommer ud i arbejdsløshed, og det er et nok så væsentligt problem, som selvfølgelig ikke kan løses i forbindelse med dette lovforslag, men som burde løses, hvis man virkelig seriøst mener, at der bør ske fremskridt på ligestillingens område. Jeg forlanger ikke, at det skal ske fra den ene dag til den anden, men det, der sker i øjeblikket, er i hvert fald helt katastrofalt: at man er på tilbageslag i den udvikling, der er sket op gennem 1970'erne. Hvor kvin-

[Anne Grete Holmsgård]

dearbejdsløsheden dengang ikke var specielt stor i forhold til mandearbejdsløsheden, er vi i dag i den situation, at vi har en kvindearbejdsløshed, der er større i faktiske tal end mandearbejdsløsheden, til trods for at kvinderne stadig væk er dårligere repræsenteret på arbejdsmarkedet, og det synes jeg simpelt hen ikke man kan være bekendt.

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

Jeg kan ikke undlade at sige til fru Anne Grete Holmsgård, at når jeg taler om, at statsministeriet skulle have nogle sanktionsmuligheder, er det ikke sådan at forstå, at det er lig med straf, altså at man skulle kunne idømme dagbøde el.lign. Nej, det, det handler om, er, at statsministeriet i dag ingen sanktionsmuligheder har, men kun kan tage til efterretning, at en minister opfører sig sådan og sådan i sammensætningen af sine udvalg.

Det, jeg kunne forestille mig at man overvejede, var, om man i statsministeriet skulle have nogle muligheder for at supplere op, for på trods af de mange ord om, at det er vanskeligt at finde kvalificerede kvinder rundt om i landskabet, vil jeg påstå, at det i de fleste tilfælde kan lykkes, hvis man søger lidt grundigere. Den sanktionsmulighed, jeg peger på, går altså ud på at supplere op med én eller to kvalificerede kvinder, men det synes jeg vi skal drøfte under udvalgsarbejdet.

Med hensyn til organisationerne vil jeg gerne gøre den bemærkning både til hr. Jes Lunde og til fru Anne Grete Holmsgård, at der skal nok, når vi drøfter disse ting i udvalget, skelnes meget imellem organisationernes forskellige problemer. Et problem kan bestå i for organisationerne, at de skal udpege valgte tillidsfolk. Noget andet er, hvis de bare kan udpege administrativt personale i deres organisationer; så står de over for et andet problem, og dér kan vi måske presse lidt mere. Men dette synes jeg vi skal drøfte under udvalgsbehandlingen.

Ove Jensen (FP):

Det skal naturligvis være de bedst egnede, der skal udpeges til de forskellige udvalg og kommissioner, og derfor er det bedste, der kan siges om de to forslag, vel, at de er in-

derlig overflødige. Forslaget kan medføre, at det i visse tilfælde ikke bliver de bedst egnede, der bliver udpeget, og derfor kan forslaget i visse tilfælde komme til at virke direkte skadeligt.

Jeg troede ærlig talt, at statsministeren havde nok af vigtige problemer at beskæftige sig med, og derfor forbavser det mig, at han overhovedet har tid til at beskæftige sig med et så pjattet forslag, som jeg mener dette er.

Fremskridtspartiet afviser begge forslagene.

Formanden:

Ordføreren vedrørende beslutningsforslag nr. B 55, hr. Niels Helveg Petersen, har ordet.

Niels Helveg Petersen (RV):

Dette lille lovforslag med tre paragraffer, som statsministeren har fremsat, er et lille stykke betydningsfuld Danmarkshistorie og også et betydningsfuldt skridt i kvindebevægelsens udvikling.

Vedtagelsen af dette forslag vil uden tvivl i løbet af de kommende år betyde en stigning – og en betydelig stigning – i kvindernes repræsentation i råd, nævn, kommissioner og udvalg.

I Norge, hvor en næsten tilsvarende lovgivning har eksisteret siden 1973, har man nu en kvinderepræsentation på 27 pct. Det tager sig imponerende ud i forhold til vore egne 11 pct., men er stadig væk ikke i nærheden af halvdelen. Norge består endnu, selv om der er 27 pct. kvinder i råd, nævn, udvalg og kommissioner, og det vil heller ikke rokke fundamentet for Danmark, at vi får en langt stærkere kvindelig repræsentation. Tværtimod vil det være en styrkelse af vores hele demokratiske proces og system.

Man kan spørge, hvorfor det er så vigtigt, at kvinder får øget repræsentation i disse råd, nævn og kommissioner. Det er vigtigt i sig selv for behandlingen af sagerne i de pågældende råd og udvalg. Jeg tror, at en øget kvinderepræsentation vil kunne medføre, at sagerne ses fra synsvinkler, som alt for nemt bliver glemt af mændene. Men derudover er det vigtigt, at kvinder gennem en større deltagelse opnår kvalifikationer, indsigt, viden og erfaring, som gør, at de også på andre områder i samfundslivet kan gøre sig stærke-

[Niels Helveg Petersen]

re gældende, bl.a. i det politiske liv, på poster i organisationer osv. Der er altså fordele dels for sagsbehandlingen, dels for kvinderne gennem deres deltagelse i samfundslivet i øvrigt.

Det har jo vist sig, at henstillinger alene på dette område ikke gør det, at der skal skrappere midler til, og jeg må sige, at i det væsentlige er hovedintentionen i det radikale forslag opfyldt med det lovforslag, statsministeren har fremsat, og det vil jeg gerne takke for.

Det, der egentlig sker med dette lovforslag, er, at de øverste statsorganer, om jeg må bruge det udtryk, nu fejler for egen dør. De tager skridt her, som forhåbentlig vil vise sig at have en betydelig afsmitning også på de områder, hvor lovforslaget ikke direkte gælder. Lovforslaget gælder f.eks. ikke direkte det store kommunale område med masser af råd og udvalg, men der er grund til at tro, at den mekanisme, der er indbygget i lovforslaget, vil brede sig og få indflydelse andre steder i samfundslivet. Hvis ikke den gør det, hvis vi kan konstatere, at den ikke slår igennem på andre områder, så kan folketinget være tvunget til ved en senere lejlighed at tage det op. Men jeg tror personlig, at den vil få en betydelig afsmittende virkning på andre områder.

Der er rejst et særligt problem, nemlig afgrænsningen af de områder, hvor det skal være gældende, hvor man i forslaget siger, at det skal gælde udvalg og nævn, der har en særlig samfundsmæssig betydning; man sondrer altså her med hensyn til mere teknisk betonedede udvalgsnedsættelser. Jeg synes, det er på sin plads at drøfte meget nøje i udvalget, om grænsedragningen er den rigtigste, der kan findes, om der kan findes en anden, der bedre svarer til hovedintentionen. Jeg synes, det er et af de oplagte emner for udvalgets arbejde.

Når lovforslaget er gennemført, vil det kræve en opfølgning i de kommende år, så man kan se, hvorledes det i praksis har virket.

Der har i diskussionen her været rejst spørgsmålet om sanktioner eller om – hvad man nu skal kalde det – indberetningspligten. Der står jo i § 3, at der skal ske indberetning til statsministeriet, inden beskikkelse finder sted. Jeg opfatter denne bestemmelse således, at det er en mulighed for statsmini-

steren og for statsministeriet for at forhandle, at rette henvendelse, at spørge – og dermed i givet fald lægge pres på den pågældende minister for at sikre en afbalancering med hensyn til udvalgets sammensætning.

Der er altså en mulighed for at komme ind i billedet, inden beskikkelse finder sted. Hvorledes den bliver udnyttet, vil i høj grad være et spørgsmål om engagementet i statsministeriet og hos ministeren selv. Den nærmere udformning synes jeg bør diskuteres i udvalget, således at det præciseres, at det jo altså ikke er ren og skær indberetning, der finder sted, men at det netop sker før beskikkelsen – med de muligheder for påvirkning, der ligger deri.

Jeg skal til sidst kun gøre den ene bemærkning til fru Anne Grete Holmsgård, at jeg synes, at hendes oplysninger om udviklingen i kvindearbejdsløsheden er for forenklede i forhold til det, der faktisk sker. Også for kvinderne har vi i 1984 set et fald i arbejdsløsheden, og det er en af de meget glædelige ting i den økonomiske og beskæftigelsesmæssige udvikling.

Jeg tilsiger på mit partis vegne vor støtte til velvillig behandling – det siger sig selv – og også hurtig behandling af lovforslaget, men som det er nævnt af flere, er der forskellige spørgsmål, udvalget bør gøre sig den ulejlighed at kigge nøje igennem.

Statsministeren (Poul Schlüter):

Jeg vil gerne takke ordførerne for den tilslutning, der under forhandlingen i dag er givet dels til de principper, som er indeholdt i det radikale venstres beslutningsforslag, dels til det konkrete lovforslag, regeringen har fremsat. Jeg tror nok, at dette lovforslag vil komme til at markere en milepæl.

Det forholder sig således, at i statens regie findes der et antal af kommissioner, nævn og den slags, og der er i alt ca. 8.000 pladser, som kan besættes. Vi kan gøre op i dag, at til trods for cirkulærer og henstillinger gennem en årrække er kun ca. 11 pct. af disse 8.000 pladser besat af kvinder. Det er for ringe. Det er for sløjt. Det svarer slet, slet ikke til den stilling, kvindekønnet i dag har på alle leder og kanter i samfundslivet, hvor kvindernes faglige og boglige uddannelse gennem den sidste halve generation er et nyt, betydningsfuldt træk.

[Statsministeren]

Hvorfor er der kun 11 pct.? Ja, det må skyldes sejhed i systemerne, at man ikke rigtig har tænkt over, at det spiller en rolle for samfundet at have flere kvinder med. Det er derfor, regeringen og folketinget, kan jeg forstå, er enige om, at så må vi prøve en ny metode, og det bliver forhåbentlig i form af et enkelt lovforslag. Det er gået for langsomt hidtil, nu skal det gå noget hurtigere, men på den anden side gør vi ikke noget, som er drastisk eller, jeg havde nær sagt voldeligt. Vi laver nogle enkle lovregler, og så håber vi på, at udviklingen hurtigt vil gå i den rigtige retning.

Jeg tør ikke sige, hvor hurtigt lovforslaget, når det vedtages, vil virke. Den, der er statsminister om fem år, kan jo foretage en opgørelse. Skulle jeg gætte, ville jeg sige, at det var utilfredsstillende, hvis lovforslaget ikke på fem år havde ført med sig, at de 11 pct. var blevet til, skal vi sige 20 pct. Og gør vi det op om ti år, skulle det gerne have ført til, at der i hvert fald er, skal vi forsigtigt sige 30 pct. kvindeligt deltagelse i disse offentlige organer.

Jeg tror, at lovforslaget kommer til at betyde en vældig inspiration og samtidig en irritation for vort organisationsliv. Nogle af organisationerne vil nok tage venligt og med forståelse imod lovforslaget, andre vil blive lidt småsure og sige: hvad er nu det for noget, kommer folketinget nu og blander sig i, hvem vi skal indstille, når vi skal udpege til alle disse forskellige udvalg? Foreløbig synes jeg, at reaktionerne ikke har været så sure, men jeg tror, at lovforslaget på en god måde sætter fokus på spørgsmålet, og jeg tror, at lovforslaget vil interessere organisationerne for at opfylde folketingets intention: samfundet har brug for, at flere kvinder kommer med i alle disse nævn, kommissioner osv. Det kan give lidt bøvl, og det kan give lidt besvær for organisationerne. Til gengæld er der ikke meget bureaukrati i det, og det koster ingenting, det er et gratis lovforslag – det kan man ikke sige så tit.

Efterhånden vil der vokse en stemning frem, tror jeg, i vort organisationsliv, der går på, at hvis ikke vi kan opfylde folketingets ønske om at få kvindelige kandidater til rådighed, så har vi grund til at være lidt flove, så er vi nok lidt for gammeldags, så må vi hellere se at tage os sammen.

Der kan være nogle organisationer, der siger: ja men lad os kigge på, hvad vi har af bestyrelser, repræsentantskaber, faglige udvalg, og hvad det alt sammen hedder, lad os lave en status: er der kvinder med? Så vil mange af organisationerne opdage, at det er lidt sløjt, og så vil mange af dem sige til sig selv: ja men det er da noget, vi kan gøre noget ved, lad os kigge os rundt i medlemskredsen. Næsten uanset hvilken organisation der er tale om, vil den opdage: vi har jo dygtige kvinder, som vi bare skal være lidt vakse for at få placeret i nogle af vores udvalg og komiteer osv. Der tror jeg at lovforslaget får en indirekte virkning.

Der er nogle, der siger, at det må være sådan, at når der skal udpeges til kommissioner og nævn, så skal de, der indstilles, være kvalificerede. Der må jeg gøre opmærksom på, at det krav har man jo oprigtig talt aldrig stillet til mændene. Jeg tror ikke, at jeg behøver at sige mere om det tema.

Flere har sagt – ligesom jeg har gjort det i bemærkningerne til lovforslaget – at vi kan da håbe, at lovforslaget i løbet af et antal år vil overflødiggøre sig selv. Det synes jeg ville være en skøn ting. Det kommer nu nok til at tage sin tid. Jeg lægger vægt på, at dette lovforslag kan vedtages med bred tilslutning. Så tror jeg, at det vil virke bedre.

Flere ordførere har peget på problemer ved lovforslaget, som jeg er forberedt på at man nu skal arbejde grundigt med i udvalget.

Fru Helle Degn spørger, om forventningerne vil være opfyldt set fra regeringens synspunkt, hvis der er én kvinde i hvert udvalg. Dertil vil jeg svare: nej, det opfylder bestemt ikke forventningerne. Jeg synes, at vi kun kan sige, at vore forventninger er opfyldt, når vi føler, at vi har nået en afbalanceret sammensætning. Så kan man diskutere vidt og bredt, hvad der egentlig ligger i det ord. Jeg skal villigt erkende, at det ikke er verdens klareste ord, men det er alligevel et ord, som peger på, hvor vi vil hen.

Hr. Povl Brøndsted går imod kønskvotering. Det ville jeg også gøre. Jeg tror ikke, at det er løsningen. Det ville blive et for stift system, og jeg tror ikke, at det brede publikum i vort samfund ville bryde sig om det. Jeg tror, at det er rigtigt at holde fast i, at kønskvotering har vi i Danmark stort set kun

[Statsministeren]

i én forbindelse, nemlig ved indgåelse af ægteskab.

Man kan diskutere, om kommuner og amter skal med. Jeg tror, at det er klogt at lade være. Jeg tror, at lovforslaget også vil inspirere kommuner og amter, men når vi tænker på, hvor mange tusinde udvalg og nævn der er i amter og kommuners regie, ville vi nok invitere til et uoverkommeligt bureaukrati, hvis også de skulle med under lovens område.

Hr. Jes Lunde vil gerne stramme lidt op under udvalgsarbejdet, og det kan udvalget se på. Personlig så jeg gerne, at udvalget kunne gøre sit arbejde på en sådan måde, at vi undgik, hvad jeg vil kalde kampafstemninger ved andenbehandlingen. Hvis udvalget kan nå til enighed, før det afgiver betænkning, så tror jeg, at det ville være befordrende i denne sag. Der er ingen grund til, at vi skal lade os friste til at overbyde hinanden, for værdien af, at vi kan samle os under anden- og tredjebehandlingen, er så overvældende stor.

Det er rigtigt, at der ingen sanktionsmuligheder er i lovforslaget. En enkelt ordfører nævnte, at man kunne forestille sig dagbøder til statsministeren – en ganske charmerende tanke. Der er jo noget muntert forbundet med at forestille sig, at man så kunne risikere, at en statsminister om nogle år måtte gå af, fordi han havde tømt sin private kassekredit. Der er heller ikke i forslaget sanktionsmuligheder over for ministrene, men på den anden side må jeg holde fast i, at en statsminister har sanktionsmuligheder af forskellig art over for regeringens medlemmer.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagenes overgang til anden (for forslaget til folketingsbeslutnings vedkommende anden (sidste)) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at forslagene henvises til politisk-økonomisk udvalg. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af lovforslag nr. L 157:

Forslag til lov om ændring af lov om forskellige forbrugsafgifter. (Afgift af visse hårde hvidevarer m.v.).

(Fremsat 30/1 85).

Sammen med denne sag foretoges den under punkt 4 på dagsordenen opførte sag, nemlig:

4) Første behandling af lovforslag nr. L 158:

Forslag til lov om ændring af lov om forbrugsbegrænsende foranstaltninger. (Ophævelse af omsætningsafgiften af visse hårde hvidevarer m.v.).

(Fremsat 30/1 85).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Forhandling

Bakholt (S):

Skatteministeren foreslår her, at den nuværende værdiafgift, der er på 20 pct. af engrosværdien af større husholdningsapparater og visse hårde hvidevarer, bliver ophævet, og at der i stedet indføres en stykafgift. Det synes vi i socialdemokratiet er en god idé, og vi kan give tilslutning til det. Virkningen er, at det tilgodeser en række danske produkter, der som regel er dyrere end nogle af de importerede.

Jeg vil godt opfordre skatteministeren til at indføre indeksering af de satser, der er i lovforslagene, således at vi ikke med jævne mellemrum skal regulere dem, men sikrer os, at vi hele tiden har den samme dækning af afgiften.

Altså tilslutning til forslagene.

Åagaard (KF):

Der er grund til at rose skatteministeren for dette lovforslag, som ændrer den nuværende værdiafgift på 20 pct. af engrosværdien af hårde hvidevarer til en stykafgift. Allerede i 1977 vedtog folketingsretten en sådan omlægning for fjernsynsapparater og i 1982 for videomaskiner, og det har igennem længere tid været branchens ønske, at tilsvarende blev gennemført for de såkaldte hårde hvidevarer.